

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2016 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz M. P. kwotę 44.809,97 zł tytułem ryczałtów za noclegi za okres od maja 2012 roku do lipca 2013 roku wraz z ustawowymi odsetkami, liczonymi od kwot i dat, szczegółowo wskazanych w sentencji (pkt 1 wyroku); umorzył postępowanie w zakresie kwoty 142,73 zł należności za maj 2012 roku (pkt 2); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3); zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz M. P. kwotę 1.800,00 złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 4); nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi 2.241 zł., tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu (pkt 5); oraz nadał wyrokowi w punkcie 1, rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.075,00 zł (pkt 6).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

M. P. zatrudniony był (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., na podstawie umowy o pracę od dnia 10 kwietnia 2012 roku do dnia 9 lipca 2012 roku w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego pow. 12 t, z miejscem wykonywania pracy w siedzibie pracodawcy znajdującej się w Ł. oraz w Ł.. Według umowy z dnia 10 kwietnia 2012 r., na okres próbny, w pkt 6a wynagrodzenie powoda w stawce zasadniczej, wynosiło 2.075,00 zł, w tym ryczałty za godziny nadliczbowe wynosiły 425 zł, ryczałty za godziny nocne 150 zł, według regulaminu wynagradzania pozwanej. Ustalono, że wynagrodzenie, po dokonaniu potrąceń zaliczek na podatek dochodowy i składek na ubezpieczenie, będzie płatne w PLN włącznie z dietami z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju w wysokości określonej zgodnie

z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Socjalnej z dnia 8 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności, przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, gdzie wykonywana jest podróż służbowa. (pkt 6b) Wskazano, że diety są płatne miesięcznie, nie później niż do dnia 15-go każdego miesiąca kalendarzowego, następującego po miesiącu, za który diety przysługują. Wyplata wszelkich innych świadczeń, ponad wymienione wynagrodzenie, jest dobrowolna i zależy wyłącznie od uznania pracodawcy. (pkt 6c)

W dniu 29 czerwca 2012 r. strony zawarły umowę na czas określony od 10 lipca 2012 r. do 9 lipca 2013 r., w której ustalono analogiczne warunki w zakresie wypłaty wynagrodzenia i świadczeń z tytułu zagranicznej podróży służbowej.

W aneksie do umowy w dniu 3 września 2012 r., strony dokonały zmian w zakresie miejsca wykonywania pracy.

W aneksie do umowy w dniu 31 października 2012 r., strony dokonały zmian w zakresie wysokości wynagrodzenia zasadniczego. Miało ono wynosić 1500 zł, ryczałtu za godziny nadliczbowe – 300 zł, ryczałtu za godziny nocne 150 zł, wprowadzono ryczałt za czas dyżuru 125 zł.

W aneksie do umowy w dniu 2 stycznia 2013 r., strony dokonały zmian w zakresie wysokości wynagrodzenia zasadniczego, które miało wynosić 1600 zł, ryczałtu za godziny nadliczbowe – 200 zł, ryczałtu za godziny nocne 150 zł, ryczałtu za czas dyżuru – 125 zł.

Według umowy z dnia 10 lipca 2013 r., zawartej na czas określony od 10 lipca 2013 r. do 9 lipca 2014 roku, w pkt 6a, wynagrodzenie powoda, w stawce zasadniczej, wynosiło 1600 zł, w tym ryczałty za godziny nadliczbowe wynosiły 200 zł, ryczałty za godziny nocne 150 zł, ryczałty za czas dyżuru 125 zł według regulaminu wynagradzania pozwanej. Wynagrodzenie, po dokonaniu potrąceń zaliczek na podatek dochodowy i składek na ubezpieczenie będzie płatne w PLN, włącznie z dietami z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju, w wysokości określonej, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Socjalnej, z dnia

8 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, gdzie wykonywana jest podróż służbowa (pkt 6b). Wypłata wszelkich innych świadczeń, ponad wymienione wynagrodzenie, jest dobrowolna i zależy wyłącznie od uznania pracodawcy (pkt 6c).

Ostatnią umowę, na czas nieokreślony, strony zawarły w dniu 7 lipca 2014 r. na okres od 7 lipca 2014 roku, w której ustalono analogiczne warunki w zakresie wypłaty wynagrodzenia świadczeń z tytułu zagranicznej podróży służbowej.

Podpisując umowę o pracę, powód uzyskał informację, iż otrzyma wynagrodzenie, zgodnie z regulaminem wynagradzania. Powód fizycznie nie otrzymał regulaminu pracy i regulaminu wynagradzania. Informacje, zawarte w regulaminie wynagradzania, powód otrzymał ustnie i były one tożsame z zapisami umowy o pracę.

Powód podpisał oświadczenie, iż zapoznał się z regulaminem pracy i regulaminem wynagradzania. Odmowa podpisu oświadczenia, wiązała się z odmową przyjęcia do pracy.

Działając w zaufaniu do pozwanej, powód nie żądał od niej okazania mu regulaminu pracy i regulaminu wynagradzania.

Od dnia 21 marca 2008 roku, w pozwanej spółce, obowiązywał regulamin wynagradzania, w myśl którego wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu za pracę w nadgodzinach, premii uznaniowej, nagrody.

Zgodnie z postanowieniami regulaminu, w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń” w § 7 pkt 1 wskazano, że „pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługują diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługują diety w zryczałtowanej wysokości. (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3)”.

Kierowca, przed wyjazdem w trasę, otrzymywał zaliczkę, przysługującej mu diety w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków (pkt 4).

W § 10 regulaminu wskazano, że w sprawach nie uregulowanych mają zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące.

Treść regulaminu wynagradzania uległa zmianie od dnia 8 listopada 2012 r.

Zgodnie z postanowieniami regulaminu w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń” w § 7 pkt 1 pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości. (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3).

Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5).

Kierowca, przed wyjazdem w trasę, otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 8).

Od dnia 21 marca 2008 roku, w wersji niniejszej od dnia 1 stycznia 2013 roku, w pozwanej spółce obowiązywał regulamin wynagradzania, w myśl którego wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu za pracę w nadgodzinach, ryczałtu za noclegi, zaliczki na poczet dyżuru, premii uznaniowej, nagrody.

Zgodnie z postanowieniami regulaminu w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń” w § 7 pkt 1 pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości. (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3). Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5).

Pracownikowi w podróży służbowej na obszarze kraju, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku za nocleg w hotelu lub innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie, przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150 % należności, przysługujących z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (pkt 8).

Pracownikowi, w podróży służbowej poza granicami kraju, za nocleg przysługuje zwrot kosztów w wysokości, stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu na nocleg w hotelu poza granicami kraju określonego w załączniku do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 15 Euro za każdy nocleg (pkt 9).

Ustalono wysokość diety za dobę podróży służbowej poza granicami kraju w wysokości 30 euro (pkt 10).

Kierowca, przed wyjazdem w trasę, otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 12).

Zarządzeniem nr 7 do Regulaminu wynagradzania z dnia 24 października 2012 r. od dnia 8 listopada 2012 r. , ustalono w § 2 zryczałtowaną dietę w wysokości 30 euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu w wysokości 10 euro poza granicami kraju.

Regulamin wynagradzania obowiązujący od 21 marca 2008 r. w pierwotnej wersji nie przewidywał możliwości przyznania kierowcom ryczałtów za noclegi.

Wykonując zadania służbowe pracownicy odbywali podróże służbowe. M. P. na polecenie pozwanej spółki wykonywał zadania służbowe poza siedzibą pozwanej m.in. we Francji, W., Szwajcarii, Austrii, Hiszpanii, Anglii.

Powód nie otrzymywał od pozwanej ryczałtów za noclegi, otrzymywał diety.

Z ustaleń powoda z pozwaną wynikało, iż powód miał otrzymywać wynagrodzenie zasadnicze, oprócz tego diety w wysokości 40 euro za każdy dzień przez pierwsze 3 miesiące, a następnie 45 euro za każdy dzień w następnych miesiącach zatrudnienia. Ostatecznie powód otrzymywał diety w wys. 40 euro za dzień przez pierwsze dwa miesiące, po 2 miesiącach 45 euro za każdy dzień. Początkowo były to ustalenia ustne.

Powód podpisywał tylko umowę o pracę, nie były mu przedstawiane żadne inne dokumenty dotyczące wynagrodzenia. Nie było ustaleń dotyczących rozliczenia kosztów noclegów.

W umowie o pracę odnośnie należności z tytułu podróży służbowych był zapis, iż należności będą rozliczane według przepisów rozporządzenia. W okresie spornym powód nie otrzymał od pozwanej wypowiedzenia zmieniającego w tym zakresie. Nie było zawierane porozumienie zmieniające w zakresie należności za podróże służbowe.

Powód prowadził w kalendarzu zapiski dotyczące tras oraz miejsc noclegowych. Oznaczał miejsca noclegowe w ten sposób, iż zatrzymując się na parkingu wskazywał nazwę tego parkingu, natomiast w pozostałych przypadkach wskazywał najbliższą miejscowość i kraj.

W okresie spornym powód spał tylko i wyłącznie w kabinie samochodu. Nie było sytuacji, aby powód spał w jakiejś bazie noclegowej czy w hotelu. W przypadku jazdy pociągiem powód korzystał z wagonu sypialnego. Powód jeździł różnymi samochodami. Zgodnie z ustaleniami zawartymi z pozwaną powód miał być w trasie 5 tygodni, 6 tydzień był tzw. tygodniem zjazdowym i następnie miał być dwa tygodnie w domu. Powód jeździł samochodami marki V. bądź I.. Warunki spania w obu samochodach były takie same.

Pozwana spółka nie dysponowała bazami, poza jedną bazą we W. w miejscowości S.. W bazie w S. był tylko parking, który służył do postawienia naczep. W bazie tej był warsztat, natomiast postój odbywał się na ulicy. Warunki sanitarna były w złym stanie.

Obok miejscowości S. w odległości ok. 5 km była jeszcze inna baza, ale obejmująca tylko pomieszczenia biurowe. Był też mały parking. Na wyposażeniu kabiny samochodowej nie było pościeli, poduszki. Pozwana nie zwracała kosztów zakupu czy prania pościeli.

Powód mógł skorzystać z prysznicy tylko na parkingach zintegrowanych ze stacjami benzynowymi. Za korzystanie z prysznicy powód musiał zapłacić ze swoich pieniędzy, pozwana nie zwracała tych kosztów. Powód nie żądał od pozwanej zwrotu poniesionych przez siebie kosztów związanych z żywieniem, higieną. Nie słyszał by ktokolwiek się o to zwracał.

Po przyjeździe na bazę do U. powód oddawał wszystkie karty drogowo, listy przewozowe oraz rachunki bezgotówkowe i gotówkowe. Były to rachunki za parkingi, autostradę, tunele, faksy wysyłane np. ze stacji benzynowej. Zdarzało się, że powód wracał do bazy w niedzielę, kiedy już nikogo nie było. Wówczas zostawiał karty, CMR-ki, rachunki bezgotówkowe w aucie, natomiast rachunki gotówkowe przekazywał przy następnym rozliczeniu.

W okresie zatrudnienia powód nie podpisywał oświadczenia, dotyczącego odbywania noclegów poza kabiną samochodu. Spanie w kabinie było ogólnie przyjęte. Powód nie składał na piśmie takiego zobowiązania.

Wynagrodzenie zasadnicze było płacone do 10-go następnego miesiąca, natomiast należności, wynikające z podróży do 15 -go następnego miesiąca. Przez okres zatrudnienia dla powoda nic się nie zmieniło w zakresie wynagrodzenia. Powód otrzymywał co miesiąc przelewy w tej samej wysokości stawki diety.

W okresie od 14 listopada 2011 r. do 28 lutego 2013 r., stawka ryczałtu, wynikająca z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236 poz. 1991 ze zm.) tj. w wysokości limitu 25 % o którym mowa w § 9 ust. 1.

Wysokość limitu dla Francji wyniosła 30 euro za nocleg, dla W. 26,25 euro za nocleg, dla Wielkiej Brytanii 35 funtów szterlingów za nocleg, dla Austrii 25 euro za nocleg, dla Belgii 40 euro za nocleg, dla Czech 20 euro za nocleg dla Hiszpanii 30 euro za nocleg, dla Holandii 30 euro za nocleg, dla Niemiec 25,75 euro za nocleg, dla Słowenii 20 euro za nocleg.

W okresie od 1 marca 2013 r. do 9 grudnia 2013 r., stawka ryczałtu wynikała z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167.) tj. w wysokości limitu 25 % , o którym mowa w § 16 ust. 1 .

Wysokość limitu dla Francji wyniosła 45 euro za nocleg, dla W. 43,50 euro za nocleg, dla Wielkiej Brytanii 50 funtów szterlingów za nocleg, dla Austrii 32,50 euro za nocleg, dla Belgii 40 euro za nocleg, dla Czech 30 euro za nocleg dla Hiszpanii 40 euro za nocleg, dla Niemiec 37,50 euro za nocleg, dla Słowenii 30 euro za nocleg.

Ilość noclegów powoda w zagranicznych podróżach służbowych i łączna kwota ryczałtu w danym miesiącu kształtowały się następująco:

1. maj 2012 r. Włochy - 10, Francja - 9, Chorwacja - 4, Belgia - 3, Wielka Brytania - 3, Dania - 2; łączna kwota ryczałtu - 4013,11 zł; roszczenie powoda w zakresie kwoty 142,73 zł rozszerzone z pierwotnej kwoty 3870,38 zł uległo przedawnieniu;

2. czerwiec 2012r. Włochy - 5, Francja - 3, Czechy - 4 ; łączna kwota ryczałtu - 1266,76 zł;

3. lipiec 2012 r. Włochy - 16, Francja - 13, Austria - 1, Czechy - 1; łączna kwota ryczałtu - 3495,24 zł;

3. sierpień 2012 r. Włochy - 9, Francja - 7; łączna kwota ryczałtu - 1810,88 zł;

4. wrzesień 2012 r. - W. - 10, Francja - 9, Dania - 3, Wielka Brytania - 1, Słowacja - 1; łączna kwota ryczałtu - 2756,85 zł;

5. październik 2012 r. Włochy - 9, Francja - 13, Austria - 1, Czechy - 1; łączna kwota ryczałtu - 2799,11 zł;

6. listopad 2012 r. Włochy - 9, Francja - 14, Dania - 1; łączna kwota ryczałtu - 2793,66 zł;

7. grudzień 2012 r. Włochy - 10, Francja - 9, Belgia - 1, Wielka Brytania - 1, Austria - 1; łączna kwota ryczałtu - 2630,55 zł;

8. styczeń 2013 r. Włochy - 5, Francja - 12, Belgia - 1, Dania - 4, Słowacja - 1; łączna kwota ryczałtu - 2744,52 zł;

9. luty 2013 r. Włochy - 11, Francja - 11, Wielka Brytania - 3; łączna kwota ryczałtu - 3080,11 zł;

10. marzec 2013 r. Włochy - 6, Francja - 6, Dania - 2, Austria - 2, Słowacja - 1; łączna kwota ryczałtu - 2930,36 zł;

11. kwiecień 2013 r. Włochy - 13, Francja - 6, Wielka Brytania - 2, Austria - 1, Dania - 1; łączna kwota ryczałtu - 4296,00 zł;

12. maj 2013 r. Włochy - 12, Francja - 7, Chorwacja - 2, Austria - 1; łączna kwota ryczałtu - 3931,19 zł;

13. czerwiec 2013 r. Włochy - 15, Francja - 9, Dania - 3, Belgia - 1, Austria - 2; łączna kwota ryczałtu - 5547,76 zł;

14. lipiec 2013 r. Włochy - 4, Czechy - 1; łączna kwota ryczałtu - 856,60 zł;

Na rozliczeniach kosztów zagranicznej podróży służbowej do września 2013 roku wskazywana była stawka diety i liczba dni. Od września 2013 roku na rozliczeniu wskazywana jest stawka diety i ryczałtu za nocleg.

Pismem z dnia 14 maja 2015 roku powód wypowiedział umowę o pracę zawartą na czas nieokreślony z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia. Powód był zatrudniony u pozwanego do 31 sierpnia 2015 roku.

Wynagrodzenie powoda liczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wynosi 2.075 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo, w zasadniczej części, podlegało uwzględnieniu.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pozwany, zaskarżając go w części tj. w zakresie pkt 1, 4, 5, 6,

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, oddalił apelację pozwanego pracodawcy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., od wyroku Sądu Rejonowego z 3 lutego 2016 roku oraz zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz M. P. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję. Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że podstawę roszczenia powoda stanowi art. 2 pkt 8 i art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r. poz. 1155 z późn. zm.) w związku z art. 77⁵ § 3-5 k.p. Oznacza to, że przepisy wykonawcze zawarte w rozporządzeniach z 2002 r. i z 2013 r. ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety, zwrotu kosztów przejazdu, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika. W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowane będą miały przepisy wykonawcze (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 oraz w wyroku z dnia 4 września 2014 r., I PK 7/14). Zdaniem Sądu drugiej instancji, zmiana regulaminu wynagradzania przewidująca dla powoda mniej korzystne warunki płacy (obniżenie diety) powinna zostać dokonana w drodze wypowiedzenia zmieniającego (art. 241¹³ k.p.). Skoro pracodawca tego nie uczynił, powoda obowiązywały przez cały okres zatrudnienia wcześniejsze ustalenia stron umowy o pracę w zakresie wysokości diety. Pozwana Spółka nie wykazała, by powód został poinformowany, iż dieta obejmuje ryczałt z tytułu noclegów oraz aby został zapoznany z zarządzeniem nr 7 i regulaminem wynagradzania, ustalającymi zryczałtowany koszt noclegu na kwotę 10 euro, co automatycznie obniżało o tę kwotę dotychczasową wysokość diety. Skoro, zatem, strony skonkretyzowały w kolejnych umowach o pracę i obowiązującym do dnia 8 listopada 2012 r. regulaminie wynagradzania, że kwota 40 euro, a następnie 45 euro stanowi tylko dietę pokrywającą koszty wyżywienia, to nie ma podstaw, aby objąć nią również ryczałty za noclegi. Sąd drugiej instancji stwierdził, że zapewnienie kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie tego samochodu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r., zaś ryczałt za nocleg przysługuje pracownikowi niezależnie od rzeczywistego poniesienia przez niego kosztów z tego tytułu (tak Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 oraz z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14 oraz w wyroku z dnia 22 lipca 2015 r., I PK 95/15). Podniósł, że brak w regulaminie wynagradzania uregulowania kwestii ryczałtu z tytułu noclegów musi spowodować zastosowanie § 9 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 rozporządzenia z 2013 r. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2014 r., I PK 7/14), a późniejsze wprowadzenie przez pozwaną Spółkę zmian regulaminu wynagradzania odnoszących się do ryczałtu za noclegi było w stosunku do powoda nieskuteczne wobec braku wypowiedzenia lub porozumienia zmieniającego w tym zakresie. W ocenie Sądu odwoławczego, dochodzenie przez powoda roszczeń z tego tytułu nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu art. 8 k.p. Łączące strony umowy o pracę, obowiązujące przepisy regulaminu wynagradzania oraz powszechnie obowiązujące przepisy ustanawiały bowiem standardy, które gwarantowały powodowi świadczenia z tytułu noclegu.

Skargą kasacyjną z dnia 19 września 2016 r., pozwany zaskarżył powyższy wyrok Sądu Okręgowego, w całości.

Wyrokiem z dnia 1 marca 2018 r., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna okazała się uzasadniona ze względu na trafność zarzutu naruszenia art. 77⁵ § 3 i 4 k.p.c. w związku z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia z 2002 r. oraz § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 2013 r. w związku z art. 77⁵ § 2 k.p.c. W odniesieniu do kwestii zwrotu kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w rozporządzeniach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. albo na korzystniejszych warunkach określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy, Sąd Najwyższy wskazał, że, stosownie do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r. III PZP 2/17, w układzie zbiorowym

pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę dopuszczalne jest ukształtowanie należności z tytułu noclegu (ryczałtu za nocleg) w sposób mniej korzystny niż to wynika z rozporządzenia wykonawczego wydanego na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. W odniesieniu, zaś, do kwestii zmniejszenia wysokości diety umówionej przez strony umowy o pracę, stosownie do regulaminu wynagradzania oraz zarządzenia nr 7 przewidujących od dnia 8 listopada 2012 r. ryczałt za nocleg i określających jego wysokość oraz konieczności wypowiedzenia umowy o pracę w związku ze zmianą warunków pracy, Sąd Najwyższy wskazał, że postanowienie regulaminu wynagradzania wprowadzające z dniem 8 listopada 2012 r. ryczałt za nocleg w wysokości określonej zarządzeniem nr 7, wcześniej nieustalony w regulaminie i nieumówiony przez strony, nie było dla powoda niekorzystne w rozumieniu art. 241¹³ w związku z art. 77² § 5 k.p., a tym samym nie wymagało dokonania wypowiedzenia ani zawarcia porozumienia zmieniającego (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 317/16, LEX nr 2473798).

Z tych motywów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.

W toku ponownego postępowania apelacyjnego, pełnomocnik pozwanego poparł apelację i wniósł o zasądzenie kwoty wyegzekwowanej od pozwanego na rzecz powoda w wysokości 64 364,23 zł oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, a pełnomocnik powoda wniósł: o oddalenie apelacji w całości, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wedle norm przepisanych oraz o oddalenie wniosku pozwanego o zwrot wyegzekwowanego świadczenia w kwocie 64 364,23 zł.

Sąd Okręgowy w Łodzi, po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego, poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości ustalił, co następuje:

Łączna kwota świadczeń wypłaconych powodowi przez pozwaną spółkę tytułem diet wyniosła 62 752,29 zł (hipotetyczna wartość minimalnej diety na obszarze kraju wyniosła 54 276,29 zł):

- maj 2012 r. – 5 422,64 zł
- czerwiec 2012 r. – 2 301,10 zł
- lipiec 2012 r. – 5 776,83 zł
- sierpień 2012 r. – 3 018,17 zł
- wrzesień 2012 r. – 4 442,90 zł
- październik 2012 r. – 4 663,13 zł
- listopad 2012 r. – 4 629,38 zł
- grudzień 2012 r. – 4 033,76 zł
- styczeń 2013 r. – 4 520,66 zł
- luty 2013 r. – 5 061,45 zł
- marzec 2013 r. – 3 202,75 zł
- kwiecień 2013 r. – 4 482,11 zł
- maj 2013 r. – 4 294,97 zł
- czerwiec 2013 r. – 5 847,39 zł

- lipiec 2013 r. – 1 055,05 zł

Wysokość ryczałtów za noclegi powoda M. P. w okresie od 1 maja 2012 r. do 7 listopada 2012 r. wyniosła 16 812,99 zł (z zastosowaniem stawki ryczałtów wynikających z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju) :

- maj 2012 r. – 3 872,49 zł

- czerwiec 2012 r. – 1 266,91 zł

- lipiec 2012 r. – 3 495,93 zł

- sierpień 2012 r. – 1 811,06 zł

- wrzesień 2012 r. – 2 753,47 zł

- październik 2012 r. – 2 799,94 zł

- listopad 2012 r. – 813,19 zł

Wysokość ryczałtów za noclegi powoda M. P. w okresie od 8 listopada 2012 r. do 31 lipca 2013 r. wyniosła 10 731,11 zł (z zastosowaniem stawki ryczałtu wynikającej z regulaminu wynagradzania obowiązującego u pozwanego od 8 listopada 2012 r.) :

- listopad 2012 r. – 695,50 zł

- grudzień 2012 r. – 905,32 zł

- styczeń 2013 r. – 1 443,89 zł

- luty 2013 r. – 1 559,81 zł

- marzec 2013 r. – 1 048,69 zł

- kwiecień 2013 r. – 1 439,51 zł

- maj 2013 r. – 1 391,94 zł

- czerwiec 2013 r. – 1 931,49 zł

- lipiec 2013 r. – 314,96 zł

/opinia k.440 – 442 , opinia uzupełniająca k.467 - 469 biegłego sądowego z zakresu rachunkowości L. S./

Sąd Okręgowy uznał powyższą opinię za pełnowartościowe źródło dowodowe. Opinia jest zupełna, niesprzeczna i brak podstaw, by kwestionować jej prawidłowość. Nie uczyniła tego, zresztą, żadna ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że obowiązująca ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 1155 z późn. zm.), mając charakter *lex specialis* względem przepisów Kodeksu pracy, w art. 2 ust. 7 zawiera definicję podróży służbowej. Naturalną formułą rekompensat takich podróży jest zatem zwrot kosztów pracownikowi. W tym aspekcie normą szczególną był art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który został wyeliminowany z

porządku prawnego mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Jednak w ten sposób nie powstała luka w przepisach, gdyż podstawowe metody wykładni prawa pozwalają na rozstrzygnięcie spornego zagadnienia, choć jej wybór może być różny. Z jednej strony, poprzez art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców można, poszukiwać podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w związku z art. 77(5) § 1 k.p., albo też poprzez odpowiednie stosowanie art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców, zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Przepis art. 77(5) § 1 k.p. ma charakter powszechnie obowiązujący i dotyczy także kierowców w transporcie międzynarodowym jako pracowników.

W rozpoznawanej sprawie, M. P. był zatrudniony w pozwanej Spółce od 10 kwietnia 2012 r. do 31 sierpnia 2015 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego, początkowo na okres próby, a następnie na czas określony i od dnia 7 lipca 2014 r. na czas nieokreślony. Odbывał podróże służbowe do Francji, W., Szwajcarii, Austrii, Hiszpanii i Anglii. Łączące strony umowy o pracę przewidywały diety z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju, w wysokości określonej, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Socjalnej z dnia 8 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, gdzie wykonywana jest podróż służbowa. Powód podpisał oświadczenia, że zapoznał się z regulaminem pracy i regulaminem wynagradzania, chociaż regulaminy te nie zostały mu udostępnione.

W dacie zatrudnienia powoda, w pozwanej spółce, obowiązywał regulamin wynagradzania z 21 marca 2008 roku, w którym brak było uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi. Regulamin wynagradzania zmieniony w dniu 8 listopada 2012 roku przewidywał, iż wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu z pracę w nadgodzinach, ryczałtu za noclegi, ryczałtu za czas dyżuru, premii uznaniowej, nagrody. Kwestie należności z tytułu podróży służbowych uregulowano w §7 pkt. 2-5.

Zgodnie z postanowieniami regulaminu, pracownikowi z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Regulamin stanowił również, że ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3).

Kierowcom przysługiwał, również, zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Regulamin zawierał zapis, że wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia oraz że ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3).

Wskazać należy, że od 8 listopada 2012 r. w pozwanej spółce obowiązywało zarządzenie nr 7 do Regulaminu wynagradzania, w myśl którego ustalono w §2 zryczałtowaną dietę w wysokości 30 euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu w wysokości 10 euro poza granicami kraju (regulacja od daty 8 listopada 2012 r., była, co prawda, mniej korzystna dla pracownika, ponieważ obniżała mu przyznaną stawkę 45 euro diety do 30 euro, ale jednocześnie regulowała kwestię ryczałtów za noclegi tj. kwestię dotychczas nieuregulowaną), ale co istotne, do września 2013 r. na rozliczeniu zagranicznych podróży wnioskodawcy wskazywana była jedynie stawka diety i liczba dni, a nie zaś stawka diety i ryczałtu za nocleg. Przyjęcie zatem, że otrzymane przez wnioskodawcę należności za okres od 8 listopada 2012 r. do sierpnia 2013 r. odnosiły się wyłącznie do kwot diet jest błędne. Podobnie nie sposób również przyjąć, aby należne wnioskodawcy wynagrodzenie z tytułu ryczałtów za noclegi było ustalane na podstawie regulacji zawartych w przepisach wykonawczych tj. w rozporządzeniach z 2002 r. i 2013 r. ustalających minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych. Wprawdzie obowiązująca powoda, od daty 8 listopada 2012 r., stawka była dla niego mniej korzystna, ponieważ obniżała mu przyznaną stawkę 45 euro diety do 30 euro, to jednak w ocenie Sądu pracodawca nie był

zobligowany do wypowiedzenia dotychczasowych warunków umowy o pracę (nadto regulacje dotyczące ryczałtów za noclegi były w istocie korzystniejsze dla powoda bowiem do momentu wprowadzenia regulaminu z 8 listopada 2012 r. takie regulacje nie istniały). Wskazać bowiem należy , że koszty podróży służbowej , czyli diety i ryczałty noclegowe są odrębne rodzajowo od wynagrodzenia za pracę i zmiana ich wysokości nie obliuguje pracodawcy do ich wypowiedzenia. Kierowca jest bowiem w podróży służbowej i ma prawo do świadczeń związanych z tą podróżą. Świadczenia te stanowią koszty pracy i dlatego obciążają pracodawcę. Świadczenia te nie stanowią jednak wynagrodzenia za pracę. Nie potrąca się ich z wynagrodzeniem, lecz tylko rozlicza się w ramach tego samego rodzajowo świadczenia związanego z podróżą. W sferze innej niż państwowa lub samorządowa o wysokości zwrotu kosztów podróży decyduje pracodawca prywatny, przy czym w zakresie ryczałtu za nocleg granice minimalne mogą być niższe niż zastrzeżone dla pierwszej sfery (art. 77⁵ § 3 i 5 k.p.). Potwierdza to uchwała siedmiu sędziów Sadu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17 zgodnie z którą jeśli świadczenia określono w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, to te źródła decydują, czyli ryczałt noclegowy może być niższy niż 25% (zob. uzasadnienie uchwały III PZP 2/17).

Biorą pod uwagę powyższe, oraz przeprowadzony przez Sąd Okręgowy dowód w postaci opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości, stwierdzić należy , że należne wnioskodawcy kwoty ryczałtów za noclegi za okres od 8 listopada 2012 r. do lipca 2013 r. , a ustalone na podstawie obowiązującego od 8 listopada 2012 r. regulaminu wynagradzania , są niższe i dlatego zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego podlegał zmianie w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie na podstawie art. 385 k.p.c..

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym i pierwotnym postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z § 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800) znosząc je wzajemnie między stronami. Przy uwzględnieniu wartości zgłoszonych roszczeń i treści rozstrzygnięcia strony bowiem wygrały i przegrały sprawę w tym samym zakresie.

Uwzględniając częściowo wniosek pozwanego o zwrot wypłaconych świadczeń, mając na względzie treść art. 415 k.p.c, zgodnie z którym , uchylając lub zmieniając wyrok, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie tego przepisu w związku z treścią art. 410 k.c o obowiązku zwrotu przez powoda kwot stanowiących różnicę między kwotą wyegzekwowaną z tytułu ryczałtów za noclegi za okres od 8 listopada 2012 r. do lipca 2013 r. , a kwotą należną wraz z ustawowymi odsetkami od poszczególnych terminów płatności , ustalonych w zaskarżonym wyroku.

SSO Jacek Chrostek SSO Barbara Kempa del. SSR Anna Przybylska

S.B.